

Un estable cremat fa 2.200 anys revela com era la vida al Pirineu a l'edat del ferro

Les restes carbonitzades, potser incendiades pels cartaginesos durant les guerres púniques, expliquen com era la vida quotidiana dels seus habitants

Les restes carbonitzades d'un edifici cremat fa 2.200 anys del jaciment arqueològic Tossal de Baltarga, a Bellver de Cerdanya, revelen com es vivia al Pirineu a l'**edat del ferro**.

"El material ha permès investigar els **patrons econòmics d'una llar i d'una unitat productiva durant l'edat del ferro**, que fins ara **no s'havien documentat mai en cap altre jaciment** (d'aquesta època) a la façana mediterrània de la península Ibèrica", diu **Oriol Olesti**, que ha liderat el grup de recerca de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) que ha publicat la troballa a *Frontiers in Environmental Archaeology*.

La destrucció del jaciment pel foc ha **conservat un grup d'animals i restes botàniques**, a més de diversos objectes, cosa que ha permès analitzar un espai productiu actiu **tal com era a la segona meitat del segle III aC**.

Es tracta d'un **edifici de dues plantes**, de 8 per 2 metres cadascuna --un **estable** a la planta baixa i un pis d'ús polivalent i no d'habitatge, on s'han trobat restes i objectes que indiquen les activitats productives i econòmiques de l'assentament.

Un estable i un taller

A la planta baixa s'han descobert les restes carbonitzades d'un **cavall, quatre ovelles i una cabra**, juntament amb **objectes de valor com un piquet de ferro i una arracada d'or amagats dins d'una olla**.

El **pis superior semblava haver estat dividit en espais d'emmagatzematge i producció tèxtil**. S'hi ha trobat nombroses **eines** que podrien haver servit per filar i teixir la llana de les ovelles i cabres que vivien a la planta baixa, com fusaioles i peses de teler.

Tot plegat revela, segons explica Oriol Olesti, investigador del Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana de la UAB, que els habitants de l'assentament treien tot el profit del seu entorn "utilitzant hàbilment els recursos locals específics, com pastures d'estiu, bosc d'altiplà, resina de pi i or", diu a l'estudi.

"Aquest estudi de cas posa de manifest la diversitat de pràctiques que es duen a terme en un assentament productiu de la tardana edat del ferro: la ramaderia per obtenir i produir llana, carn, llet i fems i un cavall per muntar per a l'agricultura, l'explotació forestal i la mineria."

Els arqueòlegs també han trobat cereals com **civada i ordi**, i alguns recipients de cuina sencers, amb residus que demostraven que les persones que utilitzaven l'edifici havien estat **consumint llet i formatge i menjant guisats de porc i xai**.

Les troballes mostren una economia complexa

L'estudi dels objectes trobats i l'anàlisi dels isòtops del material orgànic d'animals i de les restes vegetals indiquen una activitat econòmica complexa dels pobladors de l'assentament que es dedicaven a la **ramaderia, l'agricultura, la gestió del bosc i la mineria**.

Les anàlisis fetes al bestiar han indicat que algunes **ovelles havien pasturat** anteriorment a les pastures de terra baixa, possiblement d'acord amb altres comunitats, diu Olesti.

"Aquestes comunitats de muntanya no estaven tancades a les terres altes, sinó connectades amb zones veïnes, intercanviant productes i, probablement, coneixements culturals, i es dedicaven a la transhumància."

La troballa de diverses **monedes d'Empòrion i del Sud de Gàl·lia** demostren també un comerç modest que "malgrat el baix nivell de desenvolupament urbà, el nivell tecnològic i productiu dels Cerretani --pobladors de la Cerdanya-- era en molts aspectes comparables al d'altres comunitats de l'edat del ferro", conclou l'estudi.

Una arracada d'or amagada, signe d'una aristocràcia incipient

L'edifici formava part del nucli o assentament del Tossal de Baltarga. Un **lloc de residència** de mida mitjana i **punt de guaita de la comunitat ceretana** amb un important assentament fortificat a prop, el **castellot de Bolvir**. Sembla que no tenia muralles defensives, --no era un "oppidum"--, però disposava d'una excel·lent vista sobre el riu i de les principals rutes de viatge a la plana de la Cerdanya.

Que tampoc disposés de sitges soterrades per guardar els productes com hi havia al castellot de Bolvir fa pensar als arqueòlegs en la presència d'una aristocràcia incipient entre aquestes poblacions.

El fet que tinguessin un cavall, --que se sol trobar entre les possessions domèstiques ibèriques, l'arracada d'or i les diverses monedes de plata trobades al jaciment-- fan pensar que els residents podrien tenir un estatus superior en la comunitat.

Els investigadors tampoc descarten que el lloc s'utilitzés en previsió d'un període de conflicte. El que els porta a situar l'incendi de l'assentament en el període de les guerres púniques.

El pas de les tropes d'Anníbal

La destrucció del Tossal de Baltarga podria haver estat per un incendi local inesperat. Però la presència d'una arracada d'or amagada indica l'anticipació per part de la població local d'algun tipus d'amenaça, probablement l'arribada d'un enemic. "A més, mantenir un nombre tan elevat d'animals en un petit estable suggereix l'anticipació d'un perill", ha comentat l'investigador.

Com que l'assentament ocupava una **posició estratègica als Pirineus**, podria haver estat relacionada amb el **pas de l'exèrcit d'Anníbal** per aquesta regió per lluitar contra els romans durant la **Segona Guerra Púnica**.

"És probable que la destrucció violenta del lloc estigui relacionada amb aquesta guerra" diu Oriol Olesti, però puntualitza que "la precisió cronològica en arqueologia per parlar de la Guerra Púnica no és suficient per afirmar-ho amb tota seguretat".

El foc general apunta a una **destrucció intencionada i molt efectiva**, ja que tots els edificis del lloc van ser destruïts. En un edifici adjacent també vam trobar un gos cremat", ha afegit Olesti.

"Sabem que Anníbal va travessar els Pirineus lluitant contra les tribus locals, també probablement contra els ceretans. D'aquesta expedició no es conserven gaires restes arqueològiques, i el Tossal de Baltarga és probablement un dels millors exemples."

Els arqueòlegs no saben què va passar amb la gent que vivia al Tossal de Baltarga, però finalment va ser **reocupat i utilitzat pels romans**. Una part de la comunitat probablement va sobreviure i potser hi van conviure amb els romans. L'element més significatiu d'aquesta nova ocupació és una impressionant **torre de guaita** que encara hi ha al jaciment.